

לאורם נלך

"ויקח מאבני המקום וישם מראשתינו" (כח, יא)
"התחילו מריבות זו עם זו, זאת אומרת: עלי ניח צדיק את ראשו..." (רש"י)

שני בעלי בתים בעיר סלונים, שהתדיינו ביניהם, באו לרי אייל חרף לדין תורה. נמשך הדין זמן ארוך וכל הניסיונות לפשר ביניהם, עלו בתוהו. כל אחד מבעלי הדין התבצר בעמדתו ולא זו ממנה, אף לא כמלוא נימה. אמר להם ר' אייל: על הפסוק "ויקח מאבני המקום" - מפרש רש"י, שהאבנים רבו ביניהם וכל אחד אמר "עלי ניח צדיק את ראשו", לפיכך, עשה הקב"ה מכל האבנים אבן אחת. הרי לכאורה קשה הדבר, הלא ניתן היה למצוא פתרון אחר, למשל, שיניח יעקב ראשו מעט על אבן זו ומעט על אבן זו וכך יסופק רצון כולן? אלא, מכאן ההוכחה, שעם אבנים לא ניתן להתדיין, אבנים אינן מסכימות לשום פשרה.

עפ"י "מאוצרנו הישן"

"והנה אנכי עִמָּךְ..." (כח, טו)

כשלמד רבי אברהם יצחק הכהן קוק בשיבת ולוז'ין, מספר הרב מאיר בר-אילן, ראו בחורי הישיבה שבשעות היום חסרה העשית במגרת הנפט, שלאורה היה הרב קוק יושב ולומד עד שעה מאוחרת בלילה. עם תום לימודו, היה מסיר את העשית ומחביאה. תמורה על כך, והיו סקרנים לדעת פשרו של דבר. עד שלבסוף גילו את הסוד: על העשית רשם הרב קוק את המלים: "ישויתי ה' לגדי תמדי", כדי שיהיה פסוק זה בכל זמן הלימוד לגד עיניו.

עפ"י "מאוצרנו הישן"

"וכל אשר תתן לי, עֶשֶׂר אֶעֱשְׂרֶנּוּ לָךְ" (כח, כב)

רי שלום, זקנו של הנאור ר' מרדכי הכהן מברזאן ז"ל, היה מתפרנס כל ימיו מיגיע כפיו, כי היה צורך זהב ועסק כל ימיו במלאכתו. הצדיקים ר' מרדכי מקרימיניץ ז"ל ור' מאירל מפרימישלאן ז"ל העידו עליו, שהוא צדיק נטור. בשעה שעסק הוא במלאכתו, מכון הוא כוונות גדולות ויחודים ייחודים עליונים. בלילה, מגדד הוא שקה מעיניו ועוסק כל הלילה בתורה.

רי שלום היה נוהג כל ימיו לתת מעשר-כספים מהכנסתו, לדברים שבצדקה. וקרה פעם, שהיה לו היזק גדול במלאכת יציקת הזהב ונתן מעשר לצדקה גם מן ההיזק. ונתן טעם לדבריו: הרי "חייב אדם לברך על הריעה, כשם שהוא מברך על הטובה" (ברכות, פרק ט, משנה ה), לכן, כמו שמן הריחוק נוהג אני לתת מעשר, כך צריך לתת גם מן ההפסד.

עפ"י "סיפורי חסידים"

צפנת צענף

$$365 \times 7 = 1,1,1,1$$

פתוחות י"ש לשלח
ל: נפתלי יערי
רח גלזר 15, רחובות 76283
לא לשכוח לצ"ן גיל או כיתה
דוא"ל: nafya@neto.net.il

פתרון החידה למרשת חיי שרה
כג, א - ו'יהיו חיי שרה, מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים" - לכך נכתב "שנה" בכל כולל וכלל, לומר לך, שכל אחד נדרש לעצמו. בת מאה קב"ת עשרים לחטא, מה בת עשרים - לא חטאה, שהרי אינה בת עונשין, אף בת מאה בלא חטא, ובת עשרים קבת שבע לויפי.

לקוראינו: מאמרים המופיעים ללא ציון שם הכותב, נכתבו על ידי חברי המערכת

חברי המערכת: הרב אברהם פוס, משה רוט, נפתלי יערי, יהודה מליק
העריכה בסיוע אברכי כולל "יד ברודמן" ללימודי הוראה ודיינות, בית שפירא, רחובות
תבות: 08-9412048, טל.
דפוס: דפוס ש.ה. רחובות טל. 08-9475106
בסיוע כולל "יד ברודמן" רחובות

בס"ד

שיח

יציאת שבת
5.16

כניסת שבת
4.14

יוצא לאור לעילוי נשמת הקדושים מיכאל יצחק מליק ואברהם פלדמן הי"ד

פרשת ויצא, כסלו תשע"ב שנה שלושים ושלוש, גליון מס' 7

גליון זה יוצא לאור בחסות עיריית רהובות, האגף למוסדות העירייה, המחלקה לתרבות תורנית

אברהם

לפני הגלות, עצירה להתרענות

בגן-חובה, סיפרה לו העגנת היקרה הרבה סיפורים יפים ומעניינים. אך בכל יום שש"י (ויפה יום אחד קודם), הייתה הגעגוע מספרת לו את סיפורה הפרשה, מטובלים בציונים פסטליים מרתקים. או כלילים, היינו מאוינים בסקרנות מחולטת ומקבלים יזאת שמנים היישר לזורידים. אולי זה ישמע מצחיק, אך אחד הסיפורים שאני הכי אוסר הוא דווקא על פרשת ויצא. מהו היסוד? יעקב אבינו ע"ה יוצא מביתו, ברוח מעשן, מגיע לאיזה מקום (שְׁקִירָא "בית-אל" בהמשך), לוקח "מאבני המקום", שוכב על הרצפה וישן. בלילה, האבנים רבות ביניהם: "עלי ניח את ראשו צדיק זה!". כל אבן צועקת, לבסוף התחברו האבנים לאבן אחת. "ויקח את האבן אשר שם כַּן אֶשְׁתָּיִן" (כח, יח) - מהרבה אבנים לאבן אחת. סיפור מהמם מהגן, שעד היום חרוט היטב בַּפֶּה. עובר הומו, ואתה מתחיל להבין שיש כנראה עומק אדיר בסיפור זה. נשה לעת בקצה-קצהו.

"מעשה אבות סימן לבנים". זהו יסוד חשוב בתורה ובהיחודות. כבר בשבת הקודמת, סיפר לנו הרמב"ם עליו בפסוקים המדברים על בְּאֵרֵינוּ של יצחק (כדאי ממש לעיין). היסוד הזה חוזר חזק גם בפרשתנו. מעשה אבות: "ויצא יעקב מבאר שבע וילך דִּרְבָּה". יעקב יוצא לגלות. גלות מארץ ישראל, גלות מבית הוריו, גלות למקום שאי אפשר לדעת מה יש שם וקיימת סכנה תמידית של שכחה עצמית. והבנים! הם כבר במהלך ההיסטוריה, יכירו היטב היטב את הגלות ואת משמעותה ומכל הבחינות האצדדים. רגע לפני הגלות לפני החושך, רגע לפני העבודה המאומצת בשביל בת-זוג ומרמה יומיומית של "המארח", רגע לפני ה"תְּרִיבוּת" הַיְּהוּדִי "המאיימת והמפחידה", עוצר יעקב בבית-אל. שם, בבית האלקים, על ידי חלום עם סולם היסטורי, נגלה ליעקב אבינו בעצם - חלומם, שאיפתו וחזונו הגדול. בעצם, חלומם על כל בניו. שם הוא מקבל את המסרים ממוראו, לקראת האתגרים אִתָּם יתמודד בגלות, אחד המסרים נמצא באבנים שהפכו לאבן אחת.

גלות. פיזור בגוף ובנפש. גלות פרטית וכללית. כל קהילה לעצמה. כל אחד לעצמו שורד. כמעט אין דבר משותף. אוסף של אבנים קטנות ללא כל קשר ביניהן. אמנם, כולן אבנים, אך אולי בכלל האבן האחת אינה יודעת על קיום האבן האחרת. כך נראה שם עם שלם. כך גם לבני הפרטים: מחלוקות אין-ספור. אוסף רעיונות ומחשבות. הרבה תפיסות והשקפות, הרבה אבנים קטנות, שספק בכלל אם יהיה ניתן לחבר ביניהן אי-פעם. בלדה לאבנים. כל הסיפור הזה, מתרחש בחשכת הלילה, בחשכת הגלות, על אדמה קרה, באיזור ירושלים. אך מתוך כל החשכה הזאת, מופיע לפתע אורו של הלום - יעקב אבינו. מראש הסולם יורד האור האלקי ומרחב את כל התפיסות והשאיפות לאבן אחת. מכל האנשים, הפרטים, הדעות, המנטליות השונה והורמים המתנגדים. הולך ומתקיים פסוק (זכריה טו, ט): "ביום ההוא, יהיה ה' אחד ושמו אחד". חוץ אחד וחלום אחד גדול. זו האבן המנוחנת מתחת לראשו של יעקב אבינו, ואת זה בניו יזכרו ויפנימו היטב.

כבר אין, לפני 3500 שנה, אומר הקב"ה ליעקב אבינו ע"ה: הרבה אבנים קטנות, אך סופן - להתחבר לאבן אחת. ותפקידו הבנים: לחבר.

אימתר מאירזה

ברכות מאלופות מעומקא דליבא
לְאִיְתָמֹר מוֹאִירֵזְדָּה נ"י, לרגל נישואיו עם אִיִּלֵּת שִׁיף שיחיו
"ענבי הגפן בענבי הגפן, דבר נאה ומתקבל"

גליון זה נתקבלה תרומה מאת גב' שולמית חודיידטוב תחי'
לע"נ בעלה, ר' שם-טוב ב"ר רפאל צמח ז"ל, נלב"ע י"ב בכסלו תשנ"ג
ולע"נ אמה, מרת חנה ברוכוב ע"ה בת ר' יצחק מולקנדוב ז"ל, נלב"ע י"ז בכסלו תשל"ה
כמו כן, נתקבלה תרומה מאת ר' יוסף י" בודנר נ"י
לע"נ הודו, ר' יעקב מאיר ב"ר צבי ז"ל, נלב"ע י"ב בכסלו תרצ"ד
תנצב"ה

יעקב אבינו, שלא הכרתם

יעקב מגיע לרחן ופוגש שלושה רועים ליד הבא. שימו לב לדו-שיח שמתפתח ביניהם, זה נראה לכאורה מיותר. אך כידוע, אין דברים מיותרים ומכל מה שכתוב ניתן ללמוד. יעקב פנה אליהם, ושואל "אֲחֵי, מָצְאן אֲתֶם־י? (ט, כד). הוא מכה אתם "אֲחֵי", למרות ארומם, כי הוא מנסה להתקרב אליהם והוא יודע לעשות זאת בדידותיות. אך הם, בניגוד לו, עונים קצרות: "מָרְחֵן אֲחֵי" (שם). תשובה קצרה בלתי נעימה בדרך-כלל כעס, חריפות או קרירות, כמו כאן. יעקב אינו מתיישב וממשיך לשאול: "הֲיִדְעֶקֶם אֵת לְבַן בְּחוּרֵי־י? (שם, פסוק ה). והם עונים רק במילה אחת: "יִדְעוּ" (שם). ושוב שואל יעקב: "הֲשִׁלְמִם לִי וְיִאמְרוּ: שְׁלֹם־י? (שם, פסוק ו). למרות קרירות בטהו או מעידם, הוא אינו מהסס להטיף להם מוסר, שלא יתרגלו וילכו להשקות את עדריהם. (יעקב ראה שהם יושבים ומרכיזים, כי לא ידעו את מנהגם לחכות, כדי לגלול יחד את האבן. וְהִקְטִנָּה וְיִלֵּא הַיְהִיתָ בְּחֶרֶב בְּלִל מִשְׁקֵל הָאֲבָן, אֲלֵא כִּי הָאֲבָן בְּיָמֶיךָ אֵת הַמֵּיִם בְּצוּרָה שׁוּוּה). יעקב הוסיף, כי היה איש ישר מטיב, שאינו יכול לשלול חוסר ישר מרועים שכריהם, המתרשלים בעבדה. כמו כן, לא אהב סתם בטלנות. ביתניים מגיחה רחל והרועים היא יגלו לו מי הגעה המתקרבת (שם, פסוק ט), ואז: "יִיחֵי כִּאֲשֶׁר רָאִה יַעֲקֹב אֶת רַחֵל... וְאֵת צֶאֱן לְבָן אֲחֵי אִמּוֹ... וְנָגַל אֶת הָאֲבָן... וַיִּשֶׁק אֶת צֶאֱן לְבָן אֲחֵי אִמּוֹ, (שם, פסוק ט). מה פשר "היתפלת" זו של יעקב על רחל? אבא, כאמור לעיל, יעקב שונא טלנות ולכן סטיע הוא לרחל קרובתו להשקות את הצאן. לשם כך, גלל הוא את האבן לבדו,

והו"ל ראו מכאן הוכחה, להיותו חזק פסית. נראה לי להניח, שהוא ביקש את רשות הרועים לעשות כן, כי בהגיע רחל, הייתה היא אולי האחרונה, ומימלא היו הם גוללים את האבן, כדי להקציב לכולם במידה שווה, שכל אחד נטח שם. הרי אמרנו, שהוא ישר ולכן לא יתנהג בכוחניות. פרשן שאינו מכיר את אומנת הסיפור בתורה, יכל היה לומר, שהוא עור לה עבדה מתוך היותו "יִקְטִלְמֵן", הרצה להרשים נגדה יפה. אבל הוא אבן "יִקְטִלְמֵן", אך לא עשה זאת כדי להרשים, אלא בגלל היותה "בת לבן אֲחֵי אִמּוֹ" - קרובתו. עובדה זו מוכרזת פעמיים בפסוק י, וברור לנו, שעובדה זו לכאורה מיותרת, כי ידענו שאנו מוקטע את הקרבה ביניהם. הדגשה זו של התורה, נעדה להבהיר לנו את מניעי יעקב האמיתיים. זו גם הסיבה שהוא מנשק את רחל, כי כך היה מקובל בעבר וגם היום, בין קרובי משפחה. אם כן, יעקב מתגלה בפרשתו בהיותו חרוץ ורזי במלאכה, וגם בהיותו בבית לבן - ממשק הוא לבלוט מכתובת אלו. חשוב לתורה ללמדנו, על צדדים אלו של יעקב, כדי שנראה, שהוא שילב תורה ועבודה. זו הדרך הנכונה לחיי החזק, וכשעובדים - צריך לעשות זאת ביושר ובאומנה, בריעות ובדיוות, כמו יעקב אבינו. **מנחם אדלשטיין**

התקופה המודרנית (ב)

סדרת מאמרים זו, עוסקת בחלק מן השינויים שהכניסה התקופה המודרנית לעולמו ובדרכי ההתמודדות אִתָּם. **העכשוויים**
אחד הדברים המאפיינים את העידן הטכנולוגי המודרני הוא, המהירות והזמינות. בלחיצת כפתור, יכולים אנו לשוחח עם אדם הנמצא בקצהו תבל ואף לראות אותו "תוך כדי דיבור". תוך שעות בודדות, יכולים אנו לטוס לקצהו ארץ וועלם, ולגמש מישורו מים אל פנים.
היכולת הטכנולוגית להשיג כמעט כל דבר בקלות, החלחה אל ארצות חיינו וה"עכשוויים" הפך לתפישת עולם. "שילום עכשיו", "ירוק עכשיו", "ימימי עכשיו" ועד ועד, מבטאים רצון על פתרון מהיר - עכשיו, בכל מחיר.
היכולת הטכנולוגית הרסה לנו את הציפייה וההכנה לקראת החוויה... ציפייה שהפכה להיות חלק בלתי נפרד מן החוויה. הציפייה וההכנה לקראת משהו, הן אלה שגרמו לנו לייקר ולהעריך את החוויה וכל כך ליהנות ממנה. מה עוד, שההכנה מסייעת לאדם להגיע למצב הנפשי הנכון והמתאים לקראת החוויה.
ילד המרכזה שעות רבות לשעת הפסקית והסיפור היומי בדיו (ולאם לילד...), נתנה מכל רגע ורגע, הן מן הציפייה לשידור

ורן מן השידור עצמו. אולם, היכולת הטכנולוגית לשמיע תוכנית מיקלטת בכל רגע נתון - "עכשיו", הופכת את החוויה היחידה, למשהו זמין ויומיומי, שוהרוו התעם...
ברוח זו אמרו חז"ל, שהמתפלל נדרש **להכין את עצמו** ואת מוחשבתו כדי שיהיה פנוי, מוכן וממוקד לתפילה: "אין עומדין להתפלל, אלא מתוך סובד ראש" (ולכן חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת (קודם התפילה - הכנה רוק אחר כך) ומתפללין, **כדי שיכוונו לבם** לאברהם שבשמים" (משנה, ברכות ל, ע"ב).
דוגמא נוספת למסע שכולו חוויה והכנה לקראת הבאת הביכורים, מתארים לנו חז"ל בעת העלייה לרגל: כיצד מעלין את הביכורים! כל העיירות מתכנסות לעיר ולנים ברחובה של עיר. ולמשכים, היה המנונה אומר: **קומו ונעלה ציון, אל ה' אלקינו**. והשור הולך לפניך, וקרניו מצופות זהה, ועטרה של זית בראשו והחליל מכה לפניך, עד שהן מגיעים קרוב לירושלים. הגיעו קרוב לירושלים, שלחו לפניך (חלוק) ועיטרו את ביכוריך, הפחות והסגנים והגוברים (של ירושלים) - יוצאין לקראתך (לקבל את פניהם), לפי כבוד הנכסים - והיו יוצאין. כל בעלי אומניות שבירושלים, היו עומדין מפניהן ושואלין בשלמון ואומרים: "אֲחֵינּוּ, אנשי מקום פלוני, באתם בשלום..." (על פני ירושלמי, ביכורים פרק ג, דף טח).
המסר כולו - כל צד שבו, הוא בבחינת: "קומו ונעלה ציון, אל ה' אלקינו", לכן, כאשר עולה הרגל סוף סוף מגיע ליעדו - אל בית המקדש, לאחר ימים ושנבות של ענידה ומסע, יודע הוא להעריך ולהוקיר את הרגע הנכס...
משה רוט

פינת ההלכה

מלאכת טוחן (ג)

בפעמים הקודמות למדנו, שאסור לתרוך דק (ואפילו לא נסד דק), משום איסור טוחן. נלמד על היתרים הקיימים במלאכת טוחן.
תוספות ועוד ראשונים כתבו, שאין איסור טחינה **באוכלין**. כלומר, בדבר הנחל חי, כגון פירות וירקות, אין איסור לרוחכם דק. ומה שלמדנו בפעמים הקודמות, שאסור לתרוך ירקות, מדובר דווקא בשלל שכדי לאוכלו - צריך לבשלו, אך ירקות שאפשר לאוכלם חיים - אין בהם איסור טוחן ומוותר לחותכם. אך יש ראשונים אחרים, שחולקים וסוברים שיש טחינה באוכלין.
השו"ע (סימן שכא, יג) כותב: "המתוך הירק דק דק - חייב משום טוחני". ומדייק ה"משנה ברוה" (שם, סקל"ח), שמהו שהשו"ע כתב שבתם מקרה ולא חילק בין ירקות שאינם ראויים לאכילה לבין ירקות שראויים לאכילה, לומדים אחרו, שלהלכה השו"ע אסר גם בירקות שעומדים לאכילה. לכן, אסור לתרוך ירקות אג"פ שראוי לאוכלם חיים.
אמנם, בספר "תומות הדין" חידש, שבאוכלין שראויים לאוכלם חיים **ולא גולו בבקיעה**, כגון: פטר, מסתבר, שלכל הדעות

תלמוד תורה וכבוד הורים

על הפסוק (כח, יא): "וישכב במקום ההוא", מפרש **רש"י**: "ישלון מיעוט, באותו מקום שכב, אבל ארבע עשרה שנים שקשש בבית עבד - לא שכב בליה, שהיה עוסק בתורה". פירושו של מתיישב לארבע עשרה שנים, שלכאורה "חסרות" בתולדות יעקב, על פי החשבון שעושה הגמרא (מגילה ז, א). באותו ארבע עשרה שנה, שהה יעקב בבית מדרש של שם (עבד ולמד תורה, ועליהן חשש יעקב כדברי המדרש (בראשית רבה, עו), שלא קיים בהם מצוות כיבוד אב ואם, בנוסף על עשרים השנה בהן שהה בבית לבן.
לשאלה זו של העמדת תלמוד תורה מול כיבוד אב ואם, פנים אחדות. לעצם העניין, ברור, שאם האב מנסה למנוע את בנו מללמוד תורה, כפי שהדברים אמורים לגבי כל קיום המצוות, כגון: שמירת שבת, כדברי הפסוק (ויקרא יט, ג): "איש אמו ואביו תִּירָא ואת שְׁפָתַי תִּשְׁמֹר, אֲנִי ה' אֱלֹהֶיכֶם", ועל כך באומרת הגמרא (יבמות ז, ב): "דתינא: יכול יהא כבוד אב ואם זוהה בשבתי? תלמוד לומר: איש אמו ואביו תִּירָא ואת שְׁפָתַי תִּשְׁמֹר - וכללם חייבין בכבודי". אלא, שניתן להציג את השאלה גם בצורה אחרת: אביו אומר לו ללמוד תורה במקום פלוני, והבן מבקש ללמוד דווקא במקום אחר. לכאן מצטרפים דברי הגמרא (עבודה זרה יט, א): "אמר רבא:

חזק לצער

לעולם ילמוד אדם תורה במקום שִׁבּוֹ רַחֵץ, שנאמר (תהלים ג, כ): כי אם תורת ה' חפצו". ידענו אנו, שכאשר הלימוד נעשה בכפייה - יעילותו פחותה, מאשר לימוד הנעשה מתוך רצון וחשק. נראה, שגם חז"ל באמירתם המצוטטת לעיל לגבי מקום הלימוד, התייחסו לעתון זה. משום כך, אולי יש מקום להתחשב ברצונו של הבן לקום הלימוד הרצוי לו, ברור, שהדברים תלויים בגילו של הבן, בנטייתו ובכשרונותיו. בנוסף לחובתו של האב ללמד את בנו תורה, מצווה הוא גם ללמוד אומנות (מקצוע לפרנסתו) (קדושין ל, ב). לכן, יכולה להשאל אותה שאלה לגבי החילוק, אם האב רוצה שהבן ירכוש מקצוע ואילו הבן מבקש ללמוד תורה, או להיפך, דעתו של מי תכריע?
מכל מקום, כאשר חשקה נפשו של הבן בתורה והוא אף בורר במקום שבו הוא רוצה ללמוד, נראה שיש להתחשב בדעתו.
נפתלי ערי